

שתיקה שווה זהב

בכלא "חרמון" נערך פיילוט ראשון מסוגו בישראל - טיפול באמצעות ויפאסנה, טכניקת מדיטציה הודית עתיקה,

שנערך לאסירים מכורים מתבסס על תרגול בשקט מוחלט, כמעט ללא דיבורים, במשך עשרה ימים תמימים ■

מחקרים ראשוניים מראים על הצלחה רבה של השיטה ברחבי העולם ■ שששש....

מאת: עין-יה גבע

"לראות את הדברים כפי שהם באמת". באופן כללי ניתן לומר כי טכניקת הויפאסנה בנויה על שלושה יסודות עיקריים: מוסריות, ריכוז ומודעות, תוך ניסיון לפיתוח שליטה נפשית בתהליכי התודעה והחשיבה, תובנה פנימית, וחכמה הנובעת מן המישור החווייתי.

על פי המסורת, התגלתה הטכניקה על ידי גוטהאמא הבודהא (המואר) בהודו לפני כ-2,500 שנים. ב-50 השנים האחרונות חזרה הטכניקה, על פי שיטתו והוראתו של המורה ס.ג. גואנקה, להודו, ומאוחר יותר הגיעה גם למדינות המערב. כיום מתקיימים קורסים בשיטתו של גואנקה ביותר מ-

שוכן פושע פוטנציאלי.

ציטוט חושפני זה לקוח מתוך הסרט התיעודי "אגף הויפאסנה" של היוצרות אילונה אריאל ואיילת מנחמי, שצולם בהודו. הסרט מספר על שיטת טיפול ייחודית באסירים, באמצעות ויפאסנה, בכלא העצום והנודע לשמצה "טיהאר" בדלהי. בזכות הסרט הזה, הגיעה השיטה גם לכלא "חרמון" בישראל.

"לראות את הדברים כפי שהם"

ויפאסנה היא אחת מטכניקות המדיטציה העתיקות ביותר, שמקורן בהודו, ופירושה:

"כל אחד הוא אסיר, מרצה מאסר עולם, כלוא בתוך מוחו. כל אחד זקוק לחנינה בהיותו בן ערובה של פחדים, כעסים ותשוקות. האם יש מישהו שאינו משתוקק מדי פעם לקחת דבר השייך לאחר? האם יש מישהו שלא רצה לפחות פעם אחת לפגוע באדם שפגע בו? קו דק מפריד בינינו לבין האנשים האלה, הבוהים בנו מבין הסורגים. אותם דברים שלא עוברים את סף מחשבותינו, חצו אצל אנשים אלה את סף הפעולה ויחד עם זאת, כולנו דומים; עמוק בנפש כל אדם

במשך עשר שעות ביום אסירים ישבו על הכריות ועשו מדיטציה

החינוך של שבי"ס בסינמטק, ובהמשך, לרב-שיח עם מפקדי שבי"ס בכירים. התוצאה היתה החלטה על התנסות ראשונית של אנשי הסגל. "זו היתה מסקנה רציונלית", אומרת וירצר, "כי לפני שמביאים את הקורס לאסירים, אנחנו אלה שצריכים להתנסות". חמש נשים - עובדות סוציאליות, קצינות חינוך ומוזכירה אחת - נרשמו,

גנ"מ גלעדה הלמן
מפקדת כלא 'חרמון'

כל אחת לקורס ויפאסנה אחר. המשוב היה אחיד. ההמלצה היתה פה אחד: ויפאסנה מתאימה גם לאסירים בישראל.

חילופי ניצבים ונושאים אחרים שהיו על סדר יומו של שבי"ס הביאו לדחייה ביישום הרעיון, ואולם, במחצית 2006 הוא ניעור שוב לחיים. וירצר פנתה למפקד מחוז צפון, גונדר איציק גבאי, שצפה בסרט והתלהב. מפקדת כלא 'חרמון', גונדר משנה גלעדה הלמן, נרתמה אף היא למהלך. שותפות נוספות למסע החשיבה וההערכה המקצועית היו קצינות חטו"ש המחוזיות וצוות חטו"ש 'חרמון'.

וירצר: "רק לאחר שהיה קונסנזוס מוחלט בנושא, החלטנו על עריכת הויפאסנה לאסירים בכלא 'חרמון'. הבחירה בכלא זה אינה מקרית מכיוון שמדובר בבית סוהר פתוח, באזור שקט, המתנהל באווירה טיפולית. ידענו שהויפאסנה משתלבת לחלוטין עם התפיסה של 'חרמון', לגבי העברת האחריות לאסיר עצמו. ידענו גם שזהו פרויקט תובעני מאוד, והוא התאפשר הודות לשיתוף הפעולה הבלתי רגיל של צוות 'חרמון' ובראשו גלעדה הלמן. מהרגע שנחשפתי לויפאסנה, ראיתי בה חלק טבעי מתוכניות הטיפול והחינוך שחטו"ש מטפל בהן וכלא 'חרמון' מאמין בהן".

גלעדה הלמן מודה כי עד שצפתה בסרט, היססה. אבל אז סיפר לה אהרליה ברנע, רכז ההתמכרויות של הכלא, שהוא עצמו בוגר שני קורסי ויפאסנה, והמליץ בחום על הנחלת הקורס והשיטה בכלא 'חרמון'. הלמן הרימה את הכפפה. "אנחנו ב'חרמון' מאמצים כל העת מודלים

הויפאסנה הוכרה ואומצה על ידי בתי כלא בעולם, כאחד הכלים התורמים משמעותית לשיקום ולהורדת שיעורי הרצידיביזם בקרב אסירים (ראה מסגרת), וככלי טיפול ייחודי לגמילה מהתמכרויות. ההתמכרות, כפי שהוכח, היא לתחושה הפיזית-גופנית המתעוררת בעת השימוש בסמים או אלכוהול, והשתוקקות לאותה תחושה כאשר החומר הממכר אינו בנמצא. טכניקת הויפאסנה מלמדת להתבונן בתחושה גופנית זו, תוך ניסיון להישאר מאוזן, ועל כן היא כלי חשוב בתהליך הגמילה.

הודו, מולדת הויפאסנה, היתה החלוצה בשילוב הקורס בבתי הכלא כבר בשנות השבעים. אבל השינוי המשמעותי התרחש בשנות התשעים, והובילה אותו קירן בדי, מנהלת בית הכלא "טיהאר" בדלהי, אחד מבתי הכלא הגדולים בעולם כולו, המאכלס כ-10,000 אסירים ועצירים. קירן בדי הסבה אגף שלם בכלא לצורכי האימון היחודי בויפאסנה, והוא משמש כיום כאחד ממרכזי הויפאסנה בעולם. סוהרים נשלחו לקורסי ויפאסנה והקורס הפך לחלק מתוכנית ההכשרה של המשטרה ההודית.

ויפאסנה מגיעה לכלא בישראל

רעיון הבאת הויפאסנה לאסירים בישראל עלה במוחה של גונדר משנה ציפי וירצר, ראש מחלקת חטו"ש בשירות בתי הסוהר, לפני למעלה מעשור, כאשר צפתה בסרט על מרכז הויפאסנה בכלא טיהאר ההודי. אילונה אריאל ואיילת מנחמי, יוצרות הסרט, בדיוק חזרו אז מסיבוב תיעוד עולמי ווירצר הזמינה אותן ליום עיון עם סגלי

100 מרכזי ויפאסנה קבועים ובעוד עשרות רבות של אתרים ארעיים ב-56 מדינות ברחבי העולם, בהן - ארה"ב, קנדה, אנגליה, באירופה, המזרח הרחוק וישראל.

קורס ויפאסנה בשיטה זו כולל עשרה ימים של התבוננות פנימית באמצעות המדיטציה ובמסגרת של שתיקה כמעט מוחלטת, המביאה את האדם

גנ"מ ציפי וירצר
ראש מחלקת חינוך טיפול ושיקום

לחוות אמיתות אוניברסליות של ארעיות וסבל ולהגיע להוויה עצמית נטולת אגו. באמצעות התהליך שעובר המודט בעשרת הימים, הוא זוכה להיכרות מעמיקה עם עצמו, לאיזון, ומגיע ליכולת תפקוד טובה לאין שיעור מזו שהיתה לו. כל אדם יכול לתרגל את הויפאסנה בחופשיות, בכל מקום ובכל שעה.

הויפאסנה תורמת לירידה בשיעורי הרצידיביזם

שיעורי הרצידיביזם (מאסרים חוזרים) של אסירים, בוגרי תוכנית שיקום ישראל, דומים לאלו שבארצות הברית: כ-60% מהאסירים הורשעו בתוך שלוש שנים, 75% הורשעו בתוך חמש שנים וכ-90% הורשעו בתוך שבע שנים. נתונים דומים התקבלו במקרים של שחרור אסירים ללא תוכנית שיקום כלשהי.

מחקר על אסירים בישראל ששחררו במסגרת "חנינת מלחמת ששת הימים", מראה כי 37% נכלאו בתוך שנה, 57% בתוך שלוש שנים ו-77% בתוך 5 שנים.

ממשלת שווייץ החלה ליישם בשנת '92 שימוש בטכניקת הויפאסנה, לצורכי גמילה. 64% מהאסירים שהשתתפו בתוכנית נמלו לחלוטין מסמים, שנתיים מתום התוכנית.

קורסי ויפאסנה ראשוניים נערכו בבית הכלא NEL בסיאטל, ארה"ב, ב-'97. במחקר שנערך לאורך מספר שנים נבדקו 75 אסירים (מהם 28 אסירות) אשר השתתפו בקורס הויפאסנה. מתוצאות ראשוניות של המחקר עולה כי מספר האסירים שלא נכלאו בתוך תקופה של שנתיים עמד על 44% (43% מקרב האסירים ו-46% מקרב האסירות) לעומת 25% באוכלוסייה הכללית של בית הכלא, בתקופה המקבילה. עלייה של קרוב ל-80%. מספר המעצרים בקרב משתתפי הקורס בשנתיים שלפני ההשתתפות עמד על 2.89 מעצרים בממוצע (2.4 בקרב האסירים ו-3.7 בקרב האסירות). בשנתיים ממועד השחרור שלאחר ההשתתפות בקורס, ירד מספר המעצרים ל-1.51 מעצרים בממוצע (1.4 בקרב האסירים ו-1.7 בקרב האסירות). הנתונים מראים על קרוב להכפלה של מספר האסירים שאינם חוזרים לבית הכלא וירידה של קרוב למחצית במספר המעצרים, לאחר הטיפול בויפאסנה.

* מתוך נתוני מחקר של המשפטן יגאל בורוכובסקי, במסגרת עבודה לתואר שני במשפטים

אילונה אריאל

חדשים של חינוך ושיקום, ובתפיסה, מתאים לנו להיות ראש החץ גם בנושא זה. מה שדרבן אותי בנוסף, היתה העובדה שגם בכלא טיהאר בהודו היתה זו אשה, מנהלת כלא, שהעזה והצלחה".

התמודדות בשליטה עצמית

אוכלוסיית כלא 'חרמון' מונה כ-500 אסירים. סדר יומם צפוף וקפדני, החל מהשכמה בחמש בבוקר ועד לשינה ב-11 בלילה. במהלך היום הם נוטלים חלק בתוכניות טיפול, שמטרתן לשבור את מעגל ההתמכרות ואת דפוסי האלימות. הם לומדים להיות מודעים לעצמם, לקחת אחריות ולעבוד יחד כצוות.

השיקום הוא אתגר עצום, הכולל התמודדות עם דפוסים והרגלים שליליים, עמוקים מאוד. בשב"ס חשוב, שאם קורס הויפאסנה יעזור לאחדים מהאסירים להשתחרר מדפוסים כאלה, יהיה זה צעד שיצדיק את המאמץ.

החלטה נוספת היתה ללוות את הקורס מחקרית, באמצעות המחלקה לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר אילן. המסקנות הראשונות של המחקר צפויות להתפרסם בקיץ הקרוב.

חמש שנים לפני הפקת הסרט יסדה אריאל את "העמותה לויפאסנה בישראל", שמקיימת 25 קורסים בשנה, ללא תשלום, במושב חצבה בנגב. הרעיון של וירצו, לשלב את הויפאסנה בפעילות שב"ס למען האסירים, היה עבור אילונה אריאל הגשמת חלום - להביא לאסירים בישראל את התובנות והיכולות להתמודד עם חיי היומיום

בכלא בצורה טובה ביותר, תוך שליטה עצמית, לתרום לשיקומם ולהצלחתם עם השחרור. למותר לציין, שחברי עמותת הויפאסנה התנדבו לטובת הצלחת הפרויקט בכלא 'חרמון'.

מערכת הכריזה הושתקה

עם מתן האור הירוק מגונדר גבאי, הוקרן הסרט "אגף הויפאסנה" בפני אסירים מכלא 'חרמון' בעלי אפיונים של התמכרויות לסמים ואלכוהול ו/או עם רקע של אלימות במשפחה, שהיו 'נקיים' לפחות חצי שנה וקיבלו המלצה של המטפל האישי שלהם. חלק מהאסירים הגישו בקשה להתקבל לקורס מיד לאחר הצפייה בסרט. בסופו של דבר, ולאחר מיון מקצועי, המוגדר בפי אנשי הויפאסנה "שיחות אוריינטציה", נבחרו 13 אסירים והקורס הראשון של ויפאסנה לאסירים בישראל יצא לדרך.

אריאל: "לקורס נבחרו אסירים בעלי יציבות נפשית מספקת, בגילאים 21-44, רובם מכורים לסמים הנמצאים בתהליך גמילה. ביניהם היו דוברי עברית, אנגלית, רוסית וערבית, יהודים, מוסלמים ונוצרים. אחדים מהם, אסירים שנכלאו פעמים רבות, ואסיר אחד שנידון ל-15 שנות מאסר. כמה מהם היו כלואים בבתי כלא במשך

"לא צריך יותר את הפוזה"

"אני הבן של כלא 'חרמון' מ-2002", משיב מוחמד שרקייה, 28, על השאלה לכמה זמן הוא שפוט. הוא משתחרר בעוד כשנה. שרקייה היה מכור לסמים. "כאן, בחרמון", הוא מספר, "קמתי מהתרסקות, כאן עזרו לי, פתחו לי את הזרועות ולא ויתרו, טיפלו בי כמו שצריך. כשהציגו לפני את הויפאסנה, חשבתי שזה משהו לא בסטנדרט. אבל אני באופי שלי אוהב לנסות דברים חדשים. אני סובל מעישון והמטרה הראשונה שלי היתה להפסיק עישון. בקורס הויפאסנה כל הסביבה נקיה מסיגריות. "ביום הראשון היה לי קושי פיזי, לא יכולתי לשבת, פיזית, כל פעם הייתי משנה ישיבה, נעזר בתדרוכים. אבל, אם אני חושב, זה לא מה שהיה קשה. מה שהיה קשה בשבילי זה המפגש עם הרגשות של אדם כמוני, מכור. עולים כעסים, עצב, כאב, להתמודד עם כל זה - היה קשה. ביום השישי רציתי לקום וללכת. ואז, ראיתי שאחרים מתמודדים ואמרת: למה לא אני? עמדתי בלחץ, לחץ שלא הכרתי, ימים של עצבים, כמו סרט עובר מול עיני, ועולות לי תמונות מהעבר, מכל החיים שלי, שאני לא רגיל לראות, ועוד בעוצמה כזאת. הויפאסנה נתנה לי דבר אחד ויחיד במינו: להפנים יותר מה שאני מרגיש או חושב, לדעת, שכל שנייה חולפת מביאה שינוי וצריך ליהנות ממנה. אפילו על הנוף מסביב לכלא, התחלתי להסתכל אחרת. יש הרבה יופי מסביב. "וכן, הפסקתי לעשן.

"הויפאסנה היא תחנת תדלוק להנעה חדשה. לי היתה בעיה באישיות, בעיה של הפוזה והאגו. זה המקום של העברייני והאסיר. ראיתי את האנשים ששירתו אותנו בקורס, חוויתי את הצניעות, הפשטות והנתינה ללא תמורה. כל ההרכב הזה היה חדש לי. ראיתי מול עיני, והפנמתי, שכולם שווים. לא צריך יותר את הפוזה. ההתנהלות שלי השתנתה. אחרי הקורס קיבלתי את תפקיד האחראי על מרכז הגמילה. אני מציע לכל מי שאני אוהב, לעבור את החוויה היפה הזו. אני אומר להם: זו עוד תמונה שחסרה בפאזל שלכם".

להתרגל, אחרי יומיים בלבד, לישיבה על כרית אחת בלבד. ביל אמר שהוא נדהם, שלא ראה, לאורך כל שנותיו כמורה, קבוצה כזו של אנשים שמשקיעים מאמץ רב כל כך".

כמו ללדת תינוק חדש

כל מרכזי הויפאסנה בשיטתו של גואנקה בעולם ידעו על הקורס בישראל ועיני כולם, מספרת אריאל, היו נשואות למתרחש בכלא 'חרמון' ולהתקדמותם של האסירים. מיילים רצו באינטרנט - מצפון אמריקה, אירופה, אסיה והמזרח הרחוק, בציפייה דרוכה ליום האחרון של הקורס. גלעדה הלמן לא התאפקה והגיעה גם

בשבת לבדוק ולוודא שהכל מתנהל כשורה, חלצה נעליים והסתובבה על בהונות, בודקת את שלומם של האסירים שלה. אבי תורגימן, סגן המפקדת, התנדב לבצע, באישור מיוחד, תיקוני חשמל ומים. האווירה ב'חרמון', מספר הלמן, היתה מאוד מיוחדת בימים הללו. "אמנם, תמיד שקט אצלנו, אבל הפעם היה משהו באוויר שמילא אותי ואת הצוות הטיפולי והניהולי. כמו ללדת תינוק חדש, משהו ראשוני ויחודי". למטבח, אגב, הוסיפה העמותה עוזר חמישי, לנוכח התיאבון המתפרץ בעקבות תגלית האוכל הצמחוני. ציפי וירצר עקבה בהתרגשות אחר החלום המתגשם מול עיניה.

ביום האחרון, כשהסתיימה השתיקה וסוף המסע האישי-קבוצתי כבר נראה קרוב, אמר אחד האסירים: "אם כל בני האדם ירגישו כפי שאני מרגיש עכשיו, העולם יהיה מקום טוב יותר". לאחר סיום הקורס, ביום ה-11, ארגן סגל בית הכלא טקס סיום, כמקובל אחרי כל תוכנית בכלא. התלמידים הורשו להזמין את חבריהם ובטקס השתתפו גם בכירי שבי"ס. כל מודט קיבל כרטיס ברכה בתרגום לעברית מס.ג. גואנקה. "הבנתי שבכל פעם שאני משתוקק לסיגריה או למשהו אחר, אני בעצם משתוקק לתחושות נעימות. זאת היתה תגלית גדולה", אמר אחד הבוגרים. אחר, סיפר על הפעמים שבהן חשב לעזוב את הקורס: "לפתע הבנתי שזה מה שעשיתי כל חיי. ברחתי מהתמודדות עם המצב. הבנתי שהבעיה נמצאת בתוכי, ושעכשיו יש לי כלי שיכול לעזור לי לשנות את הדפוס הזה".

קיבלנו עזרה רבה והמון רצון טוב. היתה התגייסות טוטאלית של הסגל והמפקדת להצלחת הקורס, החל בסידורים מיוחדים במטבח, ובהמשך, בכל ההיערכות הלוגיסטית המורכבת. זו היתה השקעה אדירה ויוצאת דופן. האסירים זכו למעטפת הכנה גדולה ומוקפדת. אנשי הכלא יצאו מגדרם למען הצלחת הקורס".

ביל עבד עם שני עוזרים, אנשי ויפאסנה ישראלים, ועם אהרילה ברנע, שהפך לרכז הקורס בכלא. שלושה אנשי סגל נוספים, בוגרי הויפאסנה, היו מנהל המחלקה עמיר סיוון, עו"ס עמיר הרשקוביץ' וקצינת החינוך שירי רחמים יעבץ. מעבר ללוגיסטיקה המורכבת, נדמה היה בתחילה שהיתה לאסירים בעיה להסתגל לאוכל הצמחוני, המהווה חלק אינטגרלי מן השיטה. בויפאסנה מגישים רק אוכל צמחוני - גרנולה, קינואה, טופו, חלב קוקוס וכיו"ב. את האוכל ביטלו אנשי הויפאסנה, וכך הגיעו אל הכלא מעצב תערוכות, נגר, עובד סוציאלי, איש מחשבים ומדריך טיולים, שעזבו לשם כך את עבודותיהם ואת משפחותיהם, והכל כדי לבשל אוכל גורמה לאסירים - ביטול שמאחוריו עומדת האמונה, שהם, במעשיהם, משרתים את האסירים ומאפשרים להם תנאים נוחים לתרגול.

האסירים, מספרת אריאל, שלא הכירו את סוג האוכל הזה, טרפו ביום הראשון הרבה לחם, אבל, תוך יומיים כבר התאהבו במאכלים הצמחוניים וביקשו תוספות. סדריו של כל בית כלא הם נוקשים, אך אסירים שבחרו להשתתף בקורס הויפאסנה לקחו על עצמם סדר יום נוקשה אף יותר. אסור לדבר ואסור גם לעשן. ההשכמה ב-04:00 לפנות בוקר, מדיטציה ראשונה בין 06:30-04:30, ארוחת בוקר עד 08:00. דיבורים מותרים רק עם אנשי סגל. 08:00-11:00 מדיטציה עם הפסקות קצרות וקבלת הנחיות מקלטת ומהמורה, 11:00-13:00 ארוחת צהריים ומנוחה, כולל אפשרות לפגישה אישית עם המורה בלבד. 13:00-17:00 מדיטציה, 17:00-18:00 הפסקת תה ופרי, 18:00-19:00 מדיטציה, 19:15-20:15 האזנה לקלטת המבהירה מה מרגישים וחווים, עוד קצת מדיטציה ושינה החל מ-21:00. למרות סדר היום הקפדני רק אסיר אחד, בלבד, נשר במהלך התוכנית.

הכרה עמוקה בקיום הסבל

אסירים, אומרת אריאל, הם אנשים שכביכול פחות מודעים לעצמם, אבל למעשה, הראשונים שמגיעים להכרה עמוקה באמת הנאצלת, הראשונית, של קיום הסבל. "אני מוכרחה לציין שהיו שירות, אבל כשעבדו, האסירים עבדו קשה יותר מאנשים חופשיים. במשך 10 שעות ביום הם היו צריכים לשבת על כריות, וזה היה להם מאוד קשה. הבאנו עוד ועוד כריות, כדי שכל אחד יוכל למצוא את התנוחה הנוחה ביותר עבורו. אחד האסירים, שדרש וקיבל הרבה כריות, הצליח

רוב חייהם הבוגרים. כמעט כולם סבלו כילדים מהתעללות או גללו בסביבה ובתנאים קשים.

בשלב הראשון, נשלחו שלושה אנשי סגל מ'חרמון' לעבור את הויפאסנה בעצמם, כתשתית ליישום הקורס בכלא. בהמשך, החל השלב הלוגיסטי, שלא היה פשוט כלל ועיקר. תנאי בסיסי לקיום הקורס הוא ניתוקם של המשתתפים מתקשורת ועיסוקים יומיומיים ומחיי הכלא, בדיוק כמו בקורסי ויפאסנה רגילים, המתקיימים ברחוק מכל מקום ישוב.

הלמן: "היינו צריכים, למעשה, לארגן מחדש את הכלא. סגרנו מתחם שלם לאגף הויפאסנה, פינינו אולמות לשינה ולמדיטציה, בנינו מקלחות

ושירותים. היינו צריכים להביא מיטות, כי המתחם סגור לעשרה ימים והמשתתפים אינם יוצאים ממנו. הקמנו מחיצות בין המיטות, כדי שהאסירים לא יתפתו לדבר ביניהם. אחד האולמות הוסב לחדר אוכל, שם ישבו המשתתפים כשפניהם אל הקיר - שוב, כדי שלא יתפתו לשוחח. סגרנו עם יריעות את כל המתחם, כדי שאסירים אחרים לא יבואו במגע אתם. מאוד השתדלנו לשמור על שקט. מערכת הכריזה הושתקה, אבל הספירה, ארבע פעמים ביום, חלה גם על משתתפי הקורס ונעשתה על ידי אחד מאנשי הסגל. הודענו כי אם יוצר מצב חריג או מצב חירום, יחזור המתחם לשגרה".

טופו וקינאה במטבח הכלא

המורה שהנחה את קורס הויפאסנה היה ביל, המורה הממונה מטעם ארגון הויפאסנה העולמי על ישראל, שהגיע במיוחד מחו"ל וזכה לסיוע ממורים-עוזרים מקומיים. צוות המנחים וביל בראשם עורר התרגשות רבה בקרב אנשי הסגל של 'חרמון' והאסירים.

הלמן: "פתאום מגיעים אלינו האנשים האלה, ומתברר שהם עזבו כל אחד את מקום עבודתו ואת משפחתו לעשרה ימים, רק כדי להעניק לאסירים שלנו את מלוא תשומת הלב והליווי עד לאחרון הפרטים. אלה אנשים מדהימים, בעלי יכולת נתינה אדירה. אנשים שהאינטרס היחיד שלהם הוא לעשות טוב".

מהצד השני, מדברת אריאל על קבלת הפנים וההיערכות של סגל 'חרמון': "גילינו צוות נהדר.